

Armádní jezdecktvo v pohybné válce.

(Pokračování.)

III. č á s t.

Období světové války.

V německém jezdecktve nebylo na počátku války pochyb o úkolech jezdecktva; velitelé i vojska byli v nich manévry, cvičeními a vyučováním vycvičení. Armádní jezdecktvo vyhledávalo zprávy zdaleka strategickými zvědy — divisní jezdecktvo na blízko průzkumem. Nebylo-li armádního jezdecktva, zastávalo divisní jezdecktvo rovněž úkol zvědů. Nebralo se v počet, že by letadla a vzducholodi nahradily jezdecktvo v úloze vyhledávání zpráv. Protože bylo jisté, že armádní jezdecktvo v těchto úkolech narazí na odpory nepřátelského jezdecktva i jiných zbraní, musilo mít prostředky, aby si bojem mohlo vynutit splnění úkolu. Mělo jezdecké dělostřelectvo, kulometné a zákopnické oddíly, myslivecké prapory na automobilech a cyklisty. Ačkoli bralo v počet, že atakou, podporovanou děly a kulomety, zažene nepřátelské jezdecktvo, bylo si vědomo, že boje palbou pěšky bude třeba zejména v boji o osady, který doufalo podle poměrů spojit s atakou.

Hlavními orgány pro vyhledávání zpráv z daleka (zvědy) byly důstojnické (přezvědné) hlídky a přezvědné eskadrony, které přezvídaly v určených pásmech. K jejich vzájemnému spojení a k spojení s velitelem armády mělo armádní jezdeckto spojovací oddíly. Mezi jejich požitky vynikala zejména radiotelegrafie. Tímto ofensivním vyhledáváním zpráv v širokých pásmech zajišťovalo současně armády, které táhly za ním, a zastíralo jejich pohyby. Leč jezdeckto bylo připraveno též k defensivnímu zastírání tím, že by obsadilo široké oblasti.

Podniky proti zadnímu spojení protivníka obejitím jeho křídel byly předvídaný jako další z úkolů armádního jezdeckta. Nesměly je však odvésti od účasti při rozhodnutí bitvy. V bitvě bylo na křídlech, aby odtud nepřítele nejen ohrožovalo v boku a v týlu, nýbrž aby jej napadlo. To mohlo provést s úspěchem jen velmi početné jezdeckto. Největší úspěch mu kynul po vítězné bitvě pronásledováním nepřítele po rovnoběžných cestách, aby nepřítele mohlo napadati v bocích a jej předstihnouti.

Toho se měla zúčastniti i divisní jezdeckta. Za války se naskytly ještě jiné samostatné jezdecké úkoly, které předem nebylo lze přesně předvídati. O nich byla učiněna zmínka v úvodu. Tak jako v každém obsírném úkolu, tak i v těchto zvláštních úkolech záleželo na odhodlanosti, prozíravosti a ráznosti jezdeckého velitele.

V Německu zůstala jezdecká divise nejvyšší jezdeckou jednotkou; sloučení několika divísí v jezdecký sbor bylo předvídáno a osvědčilo se. Anglie měla s počátku jen jednu jezdeckou divisi. Ve Francii a v Rusku měli od počátku války jezdecké sbory. Povšechně lze míti za to, že u všech válčících mocností převládalo v podstatě stejné pojetí jezdeckta jako v Německu.

Známa pravda, že válečná skutečnost skoro nikdy neodpovídá předstávám činěným v míru, osvědčila se u jezdeckta, zejména na západě. Pokud mohlo samostatně působiti, neboli za pohybné války, bylo zjištěno, že předeslané hlídky a eskadrony trpěly těžké ztráty rozvojem palebných zbraní protivníkových a přepady obyvatelstva. Proto musil býti omezen počet i vzdálenost vysílaných hlídek a přezvědné oddíly byly zesíleny děly, kulomety, pěchotou a zejména cyklisty. Naděje poraziti protivníkovu jezdeckto atakami se nesplnila, neboť ono volilo pěší boj palbou, jimž kladlo odpor na význačných terénních liniích, na železničních tratích, na okrajích osad a lesů. Tak přimělo i německé jezdeckto k pěšimu boji, v kterém připadla význačná úloha pěchotě, přidělené jezdecktu, aby mu otvírala cestu v odporech. Docházelo sice ještě k atakám menších jednotek, avšak podle toho, jak se protivníkovu jezdeckto vyhýbalo útokům s kopím a s šavlí, stávalo se tak stále řidčeji. Přes veškeré potíže dosahovalo německé jezdeckto úspěchů ve vyhledávání zpráv, ač s jistými omezeními. Dokonalé zastírání nebylo možné pro vyvíjející se leteckou činnost. Letecká činnost nevylučovala však jezdeckto, nýbrž spíše je doplňovala v strategickém smyslu. Za to mu značně vadila brzká únava koní, způsobená přílišnými požadavky.

Když se střetly armády, bylo by bývalo záhodno shromáždit na volných křídlech masu jezdeckta, aby se obchvatem a pronásledováním zúčastnilo bitvy. To se však stalo na obou stranách jen poskrovnu. Armádní jezdeckta zůstala však třet v širých frontách armád a účastnila se s nimi bitev tím, že byla připravena v záloze nebo vyplňovala mezery sestavy nebo obsadila

obránné úseky. Německé jezdeckto bylo si sice vědomo svého poslání v pronásledování a dosáhlo v něm také úspěchů jak na volných křídlech, tak i čelně. Uplatnilo se i atakami proti otřesené pěchotě. Povšechně bylo však zjevno, že i nejmenší jednotka může svou palbou vážně zdržeti vítězného pronásledovatele právě tak jako převédné jednotky. Ochranu ústupů převzalo jezdeckto tehdy, byl-li dostatečný prostor k jeho použití. Po bitvě na Marne bylo ho tak užito na pravém křídle. Když se pak oba protivníci snažili závodem k moři navzájem předstihnouti a obchvátiti, přesunovaly obě strany stále větší a větší masy jezdeckta na severní křídla a za nimi pak posílaly postupně uvolněné armádní sbory a armády. Tak nastala konečně rovnováha sil a přes usilovné boje nedošlo k rozhodnutí, nýbrž k posiční válce. K zvláštním podnikům proti zadním spojením v pohybné válce na západě docházelo jen výjimečně, a to zpravidla jen k začátkům; jezdeckta byla zpravidla jinými úlohami, zejména účastí v bitvách, příliš vázána a jejich koňstvo bylo tak namáháno, že se nemohla věnovati vzdáleným cílům za protivníkovou frontou.

Posiční válka skončila operační činností jezdeckta; převzalo je letectvo. Klesající početní stavy donutily Němce, aby jezdecké divise přetvořili v pěší střelecké divise, které obsadily zákopy. Za úspěšných německých útoků na jaře a v létě 1918 byl nedostatek jezdeckta trpce pocítován; kdyby bylo bývalo nasazeno v místech průlomů, mohlo — podle úsudků protivníků — přinést rozhodnutí války. Protivníci byli na tom lépe: mohli si uchovati své jezdeckto a za pokusů o průlomů měli je připraveno za frontou, aby očekávaných úspěchů využili. Takový úspěch byl blízky jedině v r. 1917 u Cambrai. Teprve když zeslabení Němci na podzim 1918 ustupovali, mělo spojenecké jezdeckto příležitost vrhnouti se na ně, rovněž i atakami, aniž však dosáhlo rozhodujících výsledků.

Jinak tomu bylo na východě. Od počátku mělo německé jezdeckto v širých prostorech větší manévrovací volnost a předstihovalo ruské jezdeckto v ráznosti a v pohyblivosti. Ovšem vyhledáváním zpráv a pronásledováním po prvních vítězných bitvách bylo již vyčerpáno. Počáteční jedna a pak dvě jezdecké divise byly později rozmnoženy a kromě operativních samostatných jezdeckých úloh účastnily se i přímo bitev, aby ucpávaly vzniklé mezery. Když na počátku roku 1915 nastala posiční válka, zajišťovalo na širokých frontách první linie a účastnilo se čile i posiční války. Tato válka na rozdíl od západního bojiště byla jen dočasná a k přechodu do pohybné války byly utvořeny jezdecké sbory se silnou pěchotou, aby prorazily, získaly prostor obchvaty a nepříteli odřízly. Jeho operativní činnosti záležely ve vyhledávání zpráv, v zastírání, v pronásledování, v ochraně zadních spojení nebo různých přesunů vojsk. Podnikalo i nájezdy proti zásobovacím liniím protivníkovým. Po prvních válečných zkušenostech bylo jezdeckto lépe vstrojeno a učiněno pro pěší boj schopnější, vyrovnávalo se pěchotě, již však v pohyblivosti předčilo. Často pracovalo i s rakouským jezdecktem a také pod rakouským velením. Nižší jednotky našly i příležitosti k atakám. Převážně mělo proti sobě přesilu ruského jezdeckta, které bylo vedeno čileji než na počátku a kterého bylo používáno právě tak jako německého a rakouského. Často se mu podařilo zasáhnouti německé zásobovací linie, byť i ne rozhodujícím způsobem. V zatajování ústupu byli Rusové mistři. Ruské jezdeckto postrádalo při vyhledávání zpráv skoro úplně podpory letectva.

Také v Rumunsku roku 1916 mělo německé jezdectvo hojnou příležitost řešit operativní úkoly a svou bojovou činností, podporou a pomocí úspěšně zasahovati v rozhodnutí bitev. Roku 1917 chýběly v Itálii po německo-rakouském průlomu na Soči silné jezdecké masy, které by byly táhly za pěchotou přes pohoří, aby v rovině protivníka pronásledováním předstihly, využily jeho otřeseného stavu a jej zničily. Tak mohlo zde určitě přispěti ke konečnému rozhodnutí války právě tak jako v r. 1918 na západním bojišti.

Světová válka nezměnila operativní — samostatné jezdecké — úkoly, poučuje nás však, že jich provádění naráží na vážné překážky způsobené novodobou působností palebných prostředků a že prostředkem k zdolání nepřátelského odporu je pěší boj daleko před atakou. Dokazuje, že jen jezdecké masy v pohybné válce jsou schopny značných výkonů, a potvrzuje zkušenosti, že pro bitvu musí být pohotovo, aby se jí zúčastnilo, opětně zase převážně pěším bojem.

Letectvo může jezdectvo nahraditi jen v posícní válce, v pohybné válce nelze jezdectva postrádati. Terénní poměry bojiště mají podstatný vliv na užití jezdectva: širé oblasti východu byly pro ně vhodnější než omezená bojiště západní, přeplněná průmyslovými podniky.

Potvrzují to války, které následovaly po válce světové. V bojích, které vedlo revoluční Rusko proti carským a bílým vojskům a proti Polákům, uplatňovalo se jezdectvo jako rozhodující zbraň. Nikoliv v důležitých operativních úkolech: vyhledávání zpráv a zastírání, které byly zanedbávány, nýbrž v průrazech, v pronásledování a v nájezdech do protivníkovy týlu. V rozsáhlých prostorech bojišť ztrácela se vojska, která nedosahovala počtů světové války, a tak nastávaly mezery, slabě obsazené fronty a otevřené boky, kterých jezdectvo vhodně využívalo. Neváhalo zasáhnouti ani pěším bojem, ani atakou a bylo podporováno četnými kulomety, děly a obrněnými automobily.

Jezdectvo mělo nejlepší bojové složky, nemusilo se starati ani o své zásobování potravinami, ani o své zadní spojení, ani o svůj ústup. Tato jezdectva dosahovala jedinečných úspěchů. Mistrem v užívání jezdectva byl ruský generál Buděný přes to, že se na konec v tažení proti Polsku ztroskotál. Poměry těchto tažení lze po mnohé stránce přirovnati k poměrům severoamerické secesní války (viz II. část a 10. příklad) s tím rozdílem, že toto jezdectvo řídilo své podniky více v zájmu strategických účelů než ono jezdectvo na americkém bojišti.

19. Zvědy a zajišťování 2. jezdeckým sborem za německého postupu v Belgii.

2., 4. a 9. jezdecké divise sloučené v 2. jezdecký sbor měly 4. srpna 1914 postupovati z nástupového prostoru mezi Čáchy a Malmedy před německým pravým křídlem v prostoru mezi nizozemskými hranicemi a Namurem a oboustranně obejítí pevnost Lutych. Měly za úkol zastíratí postup 1. a 2. křídelní armády, zjišťovati, kde je belgická armáda, zda Angličané již nastoupili a kde stojí francouzská vojska. Proto vyslaly 2. a 4. jezdecká divise četné přezvědné eskadrony, které hlásily do 7. srpna, že na východ od čary Diest—Huy není protivníka. Pevnost Lutych byla předeslanými vojsky obklíčena a 9. jezdecká divise byla jim přidělena.

V prostoru u St. Trond se střetla 4. jezdecká divise s celým belgickým jezdecktvem, které, byvši přesně zjištěno, bylo pěším útokem vrženo na Tirlemont. V těžkých bojích bylo dále zjištěno, že tok řeky Gete je organisován a silně obsazen belgickou pěchotou a francouzskými oddíly. Postupně byly zjištěny: 1., 2., 5. a 6. belgická pěší divise a belgická jezdecká divise.

Mužstvo a koňstvo bylo vyčerpáno srpnovými vedry, trvalými přestřelkami a boji s vojsky i s obyvatelstvem a trpělo nedostačnou výživou. Velitel jezdeckého sboru generál v. Marwitz, rozhodnův se 11/8 dáti vojsku odpočinek, stáhl je do prostoru na severozápad od Lutychu, ponechav přezvědné oddíly v dotyku. 12. srpna nařídil, aby 2. jezdecká divise vyrazila přes Hasselt, 4. jezdecká divise přes Alken na Haelen, který byl protivníkem obsazen. Rázným útokem dobyla 4. jezdecká divise Haelenu; pěší boj i ataka vyžádaly si těžké ztráty. Belgická jezdecká divise je však vytlačila z této osady, neboť jinak by Belgičané neměli volnost ústupu na Antverpy. Poté jezdecký sbor, udržuje dotyk, zastíral a chránil německou sestavu až do 18. srpna, kdy dorazila 1. armáda, která Belgičany vrhla za řeku Getu.

18. srpna nařídilo HVOA. všeobecný postup do čáry Brusel—Namur a 4. a 9. jezdecká divise táhnoucí před 2. armádou, 2. jezdecká divise, s úkolem odříznouti Belgičanům ústup na Antverpy, táhnoucí před 1. armádou, byly nuceny svěsti mnoho bojů se zadními voji belgických hlavních sil, které ustupovaly na Antverpy a které dále vyklidily prostor až po Ostende. Mezitím se anglická vojska, po přistání v Havru a v Boulogni, shromažďovala u Maubeuge.

Když 21. srpna došlo k bitvě 1. armády s francouzskými vojsky na řece Sambre, dostal velitel jezdeckého sboru rozkaz, aby 22/8 shromáždil své divise u Ath na pravém křídle 1. armády a aby vyhledával zprávy z čáry Thourout—Lille—Condé s hlavním cílem zjistiti anglická vojska, jejichž příchod byl Němci očekáván od Lille. Poněvadž však tato vojska byla již u Maubeuge, byly zvědy jezdeckého sboru ve směru na západ zbytečně provedeny; narazily jen na francouzská teritoriální vojska.

Armádní jezdeckto, použité tímto způsobem, vytvořilo sice v boku I. armády, která zatáčela na Canal du Centre, hustý přezvědňý a zajišťovací závoj, nikoli však v čele armády. A tak se stalo, že Angličané, připravení v čáře Condé—Mons, zvěděli včas o příchodu I. německé armády, kdežto pro ni bylo střetnutí s nimi dne 23/8 překvapením. Ačkoliv jezdecký sbor byl ihned povolán od Tournai do bitvy na pravé křídlo I. armády, nemohl doraziti ani včas, aby pronásledoval ustupující Angličany a aby jim odřízl ústup.

Posuzujeme-li operace jezdeckého sboru generála Marwitz, shledáváme, že narážely nejen na odpor belgických vojsk a obyvatelstva, nýbrž i na nepříznivé terénní poměry. Odpor belgického jezdeckta zlomily německé jezdecké divise dosti snadno; zato k zdolávání odporu na řece Gete bylo třeba krvavých bojů a způsobilo německému jezdecktu značné ztráty. Z těchto zkušeností plyne ponaučení, že si mohlo námahu i ztráty ušetřiti, kdyby zjištěné odpory bylo objelo volným prostorem na severu, čímž by se pak bývalo dostalo i rychleji a snadněji do týlu belgických vojsk, jimž mohlo zameziti ústup. Krvavé boje nás však důrazně poučují o tom,

že jezdeckvo potřebuje pěšího boje a že ataky nedosáhnou rozhodných výsledků. To, že jezdecký sbor přímo nedisponoval letectvem, bylo příčinou, že se zapletl v krvavé boje, místo aby odpory rychle objel volnými prostory, které by mu bývalo letectvo oznámilo. Tam, kde jezdeckvo bylo, zastíralo dobře pohyby vlastních armád; jeho nevhodným vysláním na zvědy ve směru na Lille nedostalo se I. armádě žádoucích zpráv o pobytu anglických vojsk. A tak I. armáda, dozvěděvši se o nich příliš pozdě, střetla se s nimi na Canal du Centre ve frontální bitvě a nemajíc jezdeckta po ruce, nemohla Angličanům zabrániti, že unikli úplné porážce a že rozhodnutí na pravém křídle nepadlo.

Kdyby bylo bývalo armádní jezdeckvo v Belgii silnější, bylo by bývalo mohlo belgický odpor u Haelen čelně upoutati a na severu obejít. Správné bylo, že jezdeckvo bylo přesunuto na pravé křídlo, když I. armáda vešla v dotyk s francouzskými vojsky na řece Sambre, neboť tam se nemohlo již vhodně uplatniti. Za to mezi I. německou armádou a mezi Angličany byl ještě širý prostor, v kterém mohlo armádní jezdeckvo vyvinouti svou zvědnou činnost nejen v boku, nýbrž i v čele armády. Na vyhledávání zpráv v čele armády nemohlo divisi jezdeckvo stačiti. Tím by bývala včas zjištěna přítomnost Angličanů a svedení bitvy u Mons by bylo bývalo příznivěji připraveno, ulehčeno i dovršeno armádním jezdeckvem.

20. Výpad francouzského jezdeckého sboru Bridoux proti německým zadním spojením a ochrana německého pravého křídla 7. jezdeckou divisi v září 1914.

Po ústupu z bitvy na Marně zastavilo se německé pravé křídlo — I. armáda — na výšinách severně od řeky Aisne v povšechné čáře Sacy—Nouvron, chráněno v severním boku 4. jezdeckou divisi v prostoru u Nampul.

Etapní zařízení pro německý ofensivní postup zůstala ještě nezměněna v četných místech na sever od německého křídla jako v Péronne, v Nesle, v Noyon a na jiných místech ležících na řekách Somme a Oise. K zesílení ochrany křídla dorazila 13. září 7. německá jezdecká divise z Bruselu k Athies a vyslala převzdné eskadrony do čáry Lille—Arras—Baupaume—Péronne. 14. září byl očekáván v Ham na řece Somme ještě k zesílení ochrany křídla IX. záložní sbor ze St. Quentinu.

Francouzové, předpokládajice další ústup Němců, zamýšleli obchvátiti jejich křídlo povšechně ve směru řeky Oisy dvěma armádními sbory VI. armády a jezdeckým sborem Bridoux, složeným ze tří divisí, přes Clermont a Montdidier napadnouti německá zadní spojení a udržovati spojení se VI. armádou. Úkol spojení byl dán jedné jezdecké divisi, která později zůstala v Roye na řece Avre.

Generál Bridoux vyrazil 14. září na Rosieres a vyslal četné oddíly zesílené kulomety a střelci na automobilech proti železniční trati Cambrai—Busigny—St. Quentin—Chauny. Současně vyrazila 7. německá jezdecká divise z Athies na Roye, aby v boku chránila IX. záložní sbor. V Roye byla zesílena pěším praporem a tu se rovněž střetla oboustranná jezdeckta v méně významných potyčkách. Vážnému boji a obchvatu se vyhnula 7. jezdecká divise ústupem za řeku Somme do Matigny. Čilým vyhledáváním zpráv mezi řekami Somme a Avre zjistila divise nej přesnější zprávy — zejména od čet-

ných zajatců — o složení a pohybech jezdeckého sboru Bridoux. Proto hodlal velitel 7. jezdecké divise, generál v. Heydebreck 15. září táhnouti na Péronne, aby na řece Somme chránil týl německé armády. Velitel IX. záložního sboru mu však nařídil, aby postupem na Compiègne přímo chránil jeho postup na Noyon. 7. pěší divise, vědouce, že má silné francouzské jezdeckto v pravém boku, postoupila obezřele do Ecuilly, leč nebyla nikterak znepokojována. Když 16. září zahnal IX. záložní sbor francouzská vojska na obou stranách Oise z prostoru u Noyon, postoupila divise až na řeku Matz, kde u Elincourtu, zastavivši postup francouzské pěchoty, zesílené jezdecktvem a dělostřelectvem, přenocovala, chráníc dále bok záložního sboru.

17. září odrazila u Margny útok pěchoty a podporovala přes Thiescourt boj záložního sboru. Večer se vrátila do Lassigny, aby 18. září vyrazila k pronásledování poraženého protivníka, který se zdánlivě vzdal pokusu o obchvat v údolí Oise. Pro falešnou zprávu o postupu silného nepřátelského jezdecktva do jeho boku od Montdidier a z obavy o bezpečnost mysliveckého oddílu, který se mu zdál vážně ohrožen, odpoutal své jednotky z boje u Mareuil a ustoupil přes Gury na Dives. Zde dal divisi 19. září odpočinek; nepřítel za ním nepostoupil. Nyní nastalo nové období v „závodu k moři“ tím, že Francouzové, vzdavše se obchvatných pokusů na řece Oise, obnovili je severněji, na řece Somme.

7. jezdecká divise číhala stále na jezdecký sbor Bridoux, aby se s ním pustila v boj, kdyby útokem ohrožoval bok anebo týl pravého německého křídla. Ten však spatřoval svou hlavní úlohu — která mu byla výslovně dána — aby v prostoru u St. Quentinu přerušil železniční trať vedoucí z Cambrai přes Busigny na Chauny a nikoliv, aby přímo podporoval pokusy o obchvat německého křídla na jihozápadu od Noyonu. 15. září marně se snažil dobýt St. Quentinu a železničního uzlu Tergnier. 16. září se podařilo francouzskému jezdecktvu přerušit železniční trať u Busigny a u Bohain, čímž transport posledních jednotek XV. armádního sboru na pravé německé křídlo byl zdržen o 15 hodin. Protože pro Němce měla nerušená doprava na této trati podstatnou důležitost, vyslali 19. září 4. jezdeckou divisi z Oise přes Ham proti jezdeckému sboru. Tento sbor se však, když generál Bridoux 17. září padl, stáhl v podstatě na Péronne. Značně vysílen již bitvou na Marne, nemohl jednati odhodlaněji. Přestal jen na zahánění německých etapních a železničních formací, po většině z bývalého týlu, a na krátkodobé přerušování zásobovacích os německého pravého křídla. Kdyby si byly bývaly vzaly za strategický cíl dokonalé přerušení železniční trati, aby jí Němci po dlouhou dobu nemohli použítí, bylo by se vyplatilo toto jejich užití, místo aby byly nasazeny na místě důležitého rozhodnutí na řece Oise. Ale ani vojska, o kterých se dalo předpokládati, že od Amiensu zasáhnou do rozhodujících obchvatných bojů na řece Oise, nebyla zasazena, nýbrž byla podržena zpět k utvoření nové armády.

7. jezdecká divise byla čerstvá, schopná boje a podnikavá. Úkol, chrániti a v boji podporovati IX. záložní sbor, zcela vyplnila v terénu velmi obtížném. Ochranu zadních spojení nemohla sice prováděti, poněvadž byla svým úkolem vázána k IX. záložnímu sboru; protože však z toho nevzešla vážná škoda, byla na správném místě, neboť se mohla zúčastniti rozhodujícího boje.

21. Ochrana operací u Tannenbergu 1. německou jezdeckou divisi proti ruské němenské armádě v srpnu 1914.

21. srpna 1914 ráno odpoutala se 8. německá armáda od ruské němenské armády mezi Gawaiten—Gumbinnen, aby ustopila na západ. Ruský postup zdržovaly již jen opevněné odpory v lesích u Rudczanny, u jezer u Lötzen a pevnost Královec s vysunutými opevněními na toku Deime. Ve středu zela však 60 km mezera, v které měla 1. německá jezdecká divise generála Brechta chrániti a zastírati ústup I. záložního a XVII. armádního sboru na západ, zatím co hlavní zálohy královské zajišťovaly železniční převoz I. armádního sboru přes Welawu (Wehlau) a přes Královec. 1. jezdecká divise dorazila po pronásledování ustupujících nepřátelských jednotek teprve 21. srpna ve 20 hod. k armádě do Gerwischkehen. Přes největší únavu vyrazila 22. srpna a proplétala se cestami přečpanými uprchlíky do prostoru u Wystruče (Insterburg), 23. srpna zaujala učeněné shromáždění u Jodlauken a 24. srpna dosáhla Allenburgu, kde se rozestavila před levým křídlem obou armádních sborů, které měla chrániti.

Mezitím převzal gen. v. Hindenburg vrchní velení a vydal nařízení pro útok 8. armády proti ruské narevské armádě, která od jihovýchodu postupovala na Nidbork (Neidenburg) a která musila býti dříve poražena, než by mohla souřaditi své operace s operacemi němenské armády, postupující přes Angerapp. XX. armádní sbor jižně od Hohenstein a 3. záložní divise u Allenstein měly se brániti nepříteli čelně, zatím co I. armádní sbor po vyložení u Ilavy (Deutsch Eylau), zesilen zeměbranou, měl nepřítele zasáhnouti u Gilgenburgu v levém boku. I. záložní a XVII. armádní sbor z prostoru Schippenbeil-Friedland měly táhnouti k jihu, aby zasáhly nepřítele v pravém boku. Tyto pohyby měla zastírati proti němenské armádě opětně 1. jezdecká divise. Proto táhla 25. srpna z Allenburgu do Gierdavy (Gerdaunen), zatím co přezvědné eskadrony a hlídky udržovaly s nepřítelem na východě stálý dotyk.

I. záložní a XVII. armádní sbor, dosáhnuvše 25. srpna prostoru Jeziorany (Seeburg) — Bischoffstein — Gr. Schwansfeld, čelily postupu pravého křídla narevské armády, která svým VI. armádním sborem již dosáhla Bischofsburgu a 4. jezdeckou divisi Zadsburgu (Sensburg), zatím co valné síly narevské armády sváděly tuhé boje s XX. a s I. armádním sborem v povšechné čáře Lautenburg-Gilgenburg-Mühlen-Reichenau. Za těchto poměrů spočívala ochrana proti němenské armádě jediné na německé 1. jezdecké divisi u Gierdavy (Gerdaunen). Ačkoli němenská armáda postoupila 25. srpna opatrně jen do čáry Augerburg-Norkitten, přece její silnější jezdectvo stálo již u Drengfurthu a u Allenburgu, 26. srpna dosáhly dva jižní armádní sbory němenské armády — II. a IV. — Gierdavy a prostoru na jih odtud. Postup II. armádního sboru od Gierdavy proti čáře Rastenburg-Korsze (Korschen) zdál se nejhroživějším a proto 1. jezdecká divise dostala za úkol, aby mu čelila.

26. srpna porazily I. záložní a XVII. armádní sbor u Lautern a u Gr. Bössau ruský VI. sbor. XVII. armádní sbor jej pronásledoval na Jedwabno a na Szczytno (Ortelsburg), I. záložní sbor byl řízen na Olsztýn (Allenstein), kde části narevské armády již ohrožovaly levé křídlo německých valných vojsk u Reichenau. 1. jezdecká divise táhla 27. srpna z Schippenbeil přes Gr. Schwansfeld do Langheim a střežíc směry z čáry Rastenburg-Korsze (Korschen) dozvěděla se

o přítomnosti četného jezdeckta v Reszel (Rössel) a u Korsze (Korschen). Aby nebyla sevřena mezi dvěma protivníky, vyhnula se na Bischofstein. V den vítězství německých valných vojsk nad narevskou armádou — 28. srpna — u Hohensteinu a u Neidenburgu vyrazila 1. jezdecká divise přes Lautern na Reszel, aby nejbližšímu nepříteli vpadla do boku. Střetla se však jen s jezdecktvem I. ruské jezdecké divise, která dosáhla Korsze a Reszel přezvědnými oddíly, a které pak opět ustoupilo. Proti ruskému jezdecktvu, které proniklo přes Langheim na Santoppen připravoval se generál Brecht k útoku, ono však ustoupilo k severu již po zahájení palby z děl. Tak se po první střetce ve dnech bitvy u Tannenbergu s němenskou armádou; ruským II. sborem, stojícím nedaleko u Rastenburgu, nebyla ohrožována. Přenocovala v hotovostním ubytování.

Generál Brecht se dozvěděl teprve z rozkazu pro pronásledování 29. srpna o vítězství u Tannenbergu. Hlavní síly narevské armády byly skoro úplně obklíčeny; jen u Willenbergu bylo třeba ještě okruh uzavřítí jednou zesílenou brigádou 1. jezdecké divise. S druhými dvěma jezdeckými brigádami střežil gen. Brecht u Reszel další počínání němenské armády a zjistil přesně, že II. ruský sbor stojí ještě u Rastenburgu a že jiné jednotky překročily řeku Alle u Liebarku (Heilsberg) a u Barszyc (Bartenstein), jakož i že jiné proudy táhnou ještě na Barszyc (Bartenstein). Levé křídlo němenské armády se blížilo k bojišti 8. armády. 1. jezdecká divise, jsouc u Bischofsteinu vázána ruským jezdecktvem, vyhnula se jeho pohybu ve směru na jihozápad tažením na Voigtsdorf, a poněvadž nepřítel za ní netáhl, oddala se u Lautern odpočinku, protože byla již zcela vyčerpána. Již dříve hlásila armádnímu veliteli, že ani přezvědne eskadrony nejsou pro únavu s to udržovati s nepřítelem dotyk. Skutečně také ohrožovalo levé křídlo němenské armády tyl německých valných sil v Olsztynu (Allensteinu), kterému 1. jezdecká divise nemohla již ani čeliti.

Poněvadž armádní velitel jezdecké divisi, aby se nepřátelskému tlaku vyhnula na Szczytno (Ortelsburg), stáhla se 30. srpna na jih k Rothfliets, kde uzavřela cesty. Ale již večer ustupovala němenská armáda na východ a ohrožení Olsztynu tak minulo, neboť i obklíčení narevské armády bylo dokonáno. To bylo 1. jezdecké divisi oznámeno 31. srpna armádním rozkazem, který jí současně nařizoval, aby odřízla ústup 1. ruské jezdecké divisi od Guttstadtu. Táhnouc tedy k Lautern, střetla se 1. září u Kiwitten s ruským jezdecktvem, které po krátkém boji uhnulo k severovýchodu. Pronásledující je až k Gr. Schwansfeldu, zastavila se až do počátku pohybu k bitvě u Mazurských jezer.

1. jezdecká brigáda, která byla odeslána 29. srpna na Szczytno zúčastnila se s pěchotou XVII. armádního sboru útoku na toto místo, leč ruským protiútokem byla donucena k ústupu na Mensguth, neboť i ona byla již úplně vyčerpána. Dozvědění se teprve 30. srpna, že Szczytno bylo přece 29. dobyto, vyrazila 31. k pronásledování, ale nepřítel již nestihla.

1. německá jezdecká divise byla ostrahou hranic, vyhledáváním zpráv a účastí v bitvě u Gumbinnen tak unavena, že mohla svůj úkol ochrany a zastírání pohybů I. záložního a XVII. armádního sboru plnit jen proto, že nemusila bojovati, neboť stačily k tomu čilé hlídky a přezvědne eskadrony. Když pak levé křídlo němenské armády táhlo k východu, bývalo by bylo lépe, kdyby byla u Olsztynu, neboť tak se vsunula mezi nepřítel a mezi tyl německých

hlavních sil, které měla chrániti. Ona se však připoutala na ruské jezdectvo u Bischofsteinu a na II. sbor u Rastenburgu a nemohla pak přes to zabrániti ruskému jezdectvu, aby se nedostalo do Olsztynu, neboli do týlu německých hlavních vojsk, kde ovšem dlouho nepobýlo. Její pronásledování nemohlo mít při její úplné vyčerpanosti kladné výsledky právě tak jako u 1. jezdecké brigády.

Je nápadné, že armádní velitelství nevyslalo 29. srpna celou 1. jezdeckou divisi — místo jen 1. jezdecké brigády — k dokončení obklíčení a k uzavření kruhu u Szczytna, když přece mohlo již po porážce narevské armády u Tannenbergu uvolnit jiná vítězná vojska proti jižnímu křídlu němenské armády.

Lze si to snadno vysvětliti tím, že 1. jezdecká divise byla jedinou vyšší jezdeckou jednotkou 8. armády pro vyhledávání zpráv o pohybech němenské armády, proti které měl být proveden další rozhodný manévr, po porážení narevské armády, a který by musel tedy být jezdectvem náležitě připraven vyhledáváním zpráv. Kromě toho, poněvadž armádní velitelství nemělo zpráv o 6. zeměbrancecké brigádě z Lautern, která tam měla chrániti tyl XVII. armádního sboru, a protože bylo pravděpodobné, že II. ruský sbor zasáhne od Rastenburgu (a nikoliv že tam zůstane státi) v jihozápadním směru, nemohlo tam ani 1. jezdecké divise postrádati.

22. Pronásledování německým jezdeckým sborem 8. armády po bitvě u Mazurských jezer v září 1914.

8. německá armáda měla po bitvě u Tannenbergu ihned udeřiti na ruskou němenskou armádu, která ustoupila na západ od Mazurských jezer. Proto měla valná německá vojska útočiti čelně, zatím co XVII. armádní sbor přes Lec (Lötzen), I. sbor přes Nikolajky (Nikolaiken) a Rudezanny a 3. záložní divise přes Biallu měly obchvátiti nepřátelské levé křídlo. 1. jezdecká divise u Rastenburgu a 8. jezdecká divise — která přišla ze západu — u Reszel utvořily jezdecký sbor pod velením generála Brechta, jenž měl táhnouti za XVII. armádním sborem. 1. jezdecká brigáda, odloučená od 1. jezdecké divise v Rudezanny, byla podřízena 3. záložní divisi. Ze směru od Ossowjezu a od Grajewa hrozil nový nepřítel, jehož části již 7. září 3. záložní divise zahнала od Bially na severovýchod. 8. září měla německá vojska na severu od jezer stočiti se za tok Omety, zatím co XVII. sbor zatočil z Lecy (Lötzen) přímo na sever, I. sbor a 3. záložní divise pak do čáry Nová Jucha—Lec (Lötzen); jezdecký sbor byl vyslán proti železniční trati Olecko (Margrabowa) —Goldap.

XVII. armádní sbor narazil 8. září na obou stranách Goldapgarského jezera na levé křídlo němenské armády a 1. jezdecká divise chránila jeho pravé křídlo u Kruglinnen; 8. jezdecká divise následovala přes Lec. I. armádní sbor dosáhl bojem prostoru u Widminnen. 3. záložní divise s 1. jezdeckou brigádou čelila u Drygallen novým nepřátelským jednotkám, jejichž valná vojska se přesunula z Grajewa do Elku (Lyck); tím nemohla přispěti k rozhodnutí, které bylo 9. září vybojováno na frontě Widminnen—Pregel. I. armádní sbor pronikl slabým nepřítelem přes Widminnen až do levého boku nepřitele, který stál proti XVII. armádnímu sboru. Jezdecký sbor dosáhl N. Jucha a Pietraschen mezi I. armádním sborem a 3. záložní divisi.

Němanská armáda začala 10. září ustupovat na sever a na východ; proto bylo třeba, aby II. armádní sbor a jezdecký sbor pronikly až do nepřátelského tylu, do Goldape. Ale nepříznivé zprávy od 3. záložní divise pohnuly velitele armády k odeslání 1. jezdecké divise z N. Jucha na Elk (Lyck). Přes to, že zakrátko potom 3. záložní divise již pomoci nepotřebovala a sama pronásledovala poraženého protivníka a že jezdecká divise mohla opět vyraziti na Goldap, byla v své operaci tak zdržena, že teprve v noci na 10. září dorazila mezi Elk (Lyck) a Olecko (Margrabowo). Za to 8. jezdecká divise pronikla snadnými boji z Pietraschen až ke Kowahlen a k Goldapu a zajala 600 nepřátel.

Za pronásledování dosáhla německá vojska 10. září povšechné čáry Benkheim—Welawa (Wehlau). Zdálo se, že Rusové ustoupili za Němen, zejména na Kovno; proto se 11. září musilo rychle za nimi do čáry romintenská lada (Romintensche Heide)—Wystruč (Insterburg). Jezdecký sbor měl proniknouti na Mariampol a na Wilkowiczki; 1. jezdecká divise dosáhla však jen Filipova. 8. jezdecká divise, zdržená u Goldapu ruským útokem, přišla jen k Dubeningken. Pak byl jezdecký sbor opět shromážděn, neboť únava koňstva omezovala další jeho použití. 11. večer byly německé jednotky v takové situaci, že svíraly valná vojska ruské němanské armády v kruhu, který byl jedině otevřen ve směru na severovýchod. Toho si však Němci nebyli tehdy plně vědomi.

12. září měl jezdecký sbor pokračovati v pronásledování ve směru na severovýchod na Šaki (Schaki). Právě armádní křídlo mělo energicky postupovati. Rusové, aby zamezili úplné obklíčení, útočili úporně u Tollmingkehmen proti I. armádnímu sboru, ke kterému byla též přidělena 1. jezdecká brigáda. Proto tento sbor dosáhl do večera jen Pillupönen. 8. jezdecká divise, proniknuvši bojem přes romintenská lada, způsobila paniku mezi ruskými vojsky a dosáhla Wischtynjez; 1. jezdecká divise se dostala až do Witschajny; její 1. jezdecká brigáda nenašla I. armádní sbor, ke kterému byla odeslána, a připojila se opět k 3. záložní divisi v Suwalki. Tak bylo německé jezdecktvo od důležité komunikace Wystruč—Kovno vzdáleno jen na jeden denní pochod. Hlavní síly 8. armády dosáhly čáry Pillupönen—Mallwischken.

Nebylo pochyby, že Rusové již unikli obklíčení. Přes to mělo býti pokračováno 13. září v pronásledování, aby unikajícím byly způsobeny všemožné škody. Jezdecktvo byl dán Němen severozápadně od Kovna jako cíl tohoto dne. Pro úplné vyčerpání koňstva a trvalé nepřátelské odpory dosáhlo však jen Bartniki a Uzhole, odkud měly ještě asi 60—70 km na Němen. Teprve 14. září, když velení sboru převzal vyšší jezdecký velitel generál v. Frommel, dosáhlo jezdecktvo silnice Wilkowiczki—Mariampol; armádní sbory se dostaly do čáry Wilkowiczki—Jurborg. Když se armádní jezdecktvo 15. září ještě zúčastnilo útoku na Mariampol, skončilo pronásledování ruské němanské armády.

Ve vylíčených operacích bylo užito jezdeckého sboru správně na armádním křídle, které mělo obchvátiti němanskou armádu. Osa obchvatného pohybu tvořila obrovský oblouk přes Rastenburg—Lec k silnici Wystruč—Kovno. Měl-li včas vpadnouti nepříteli do tylu, byl by býval musil již 11. nebo nejpozději 12. září dosáhnouti prostoru u Wirballen; on však byl 11. září teprve na jihu romintenské pustiny. Stálé srážky s postupnými nepřátelskými odpory,

značná únava koňstva i jezdců, jakož i jeho odvolání k pomoci na Elk vadily mu v rychlém provedení úkolu. Pronásledování by bylo bývalo dosáhlo rozhodujících úspěchů, kdyby Rusové nebyli bývali tak rychle ustupovali. Ale i přes to byla němanská armáda pronásledováním alespoň dočasně vyřaděna z boje. O to měl mnoho zásluh jezdecký sbor.

(Dokončení příště.)

Poručík v záloze Julius CELDER, pěší pluk 16.

Vojenské vzdelanie záložných dôstojníkov.

V úvahách o otázkach vojenských vychádzame a opierame sa o zkušenosti svetovej vojny. Je to vec celkom prirodzená, veď vojna, ako praktické prevádzanie vojenských vedomostí, bola zkúškou pre teórie, z ktorých mnohé dokázaly sa byť správnymi, užitočnými, mnohé ale neobstáli. Padly ako neužitočné, hneď pri prvých pokusoch, ktoré sledovali ich praktické využitie.

Mnohé teoretické predpoklady, pravidlá, ktoré sa pred svetovou vojnou zdaly byť skalopevnými, nepodvrátiteľnými, hneď na začiatku vojny sa rozplynuly, ako bubliny mydlové. Jedna z nich bola, že vojna, pri plnom využití modernej válečnej techniky, vynutí rýchle, rozhodné boje, teda že dlho trvať nemôže, ale sa rýchlo skončí. Nestalo sa tak, ba dokázalo sa, že čím dokonalejšie sú zbrane útočné, tým dokonalejšie sú aj prostriedky obranné. Dlhotrvalé vojny technickým pokrokom sa síce hodne skrátili, ale úplne sa neznemožnili; a naskrze nie v tom smysle, že by prvé boje musely byť rozhodujúcimi pre celú ďalšiu vojnu. Táto okolnosť znamená, že pri veľkých ztrátach na ľuďoch, vo válečnom stave nachádzajúce sa štáty, nútené sú postaviť do boja široké masy ľudové a tie v prospech vojenských cieľov čím úspešnejšie využiť, teda každého včas a na pravé miesto postaviť.

Predošle spomenutý teoretický predpoklad, že vojna za niekoľko mesiacov bude rozhodnutá a sa končí, privádzalo ešte i povolané kruhy vojenské k domnienke, že vojsko aktívne slúžiace zlikviduje celé válečné ťaženie a na zálohy prípadnú prípadne len úkoly podriadennejšie, dopĺňovanie vojska aktívne slúžiaceho a služba vo vnútrozemí. Bol to len predpoklad a to predpoklad mýlny. Aktívne slúžiace vojská hneď v prvých mesiacoch vojny utrpeli také ohromné ztráty, že v bitevných liniách v krátkej dobe k prevahe došli (číselne) zálohy, ktoré potom cez celú vojnu tvorili väčšinu armád. Význam armádu dopĺňujúcich záloh vo svetovej vojne s mesiaca na mesiac stúpali. Chvatom sa tvorily nové vojteľské i v operačných územiach a v zápolí, aby ztráty bojujúcich šikov mohli byť včas nahradené. S touto okolnosťou počítame i v budúcnosti. Mierový počet vojenských telies sa obmedzuje na ten najnutnejší počet, ale pri prípadnej vojne hneď by sa tvorily nové vojskové jednotky.

Geografické položenie nášho štátu, s hranicami príliš rozťahlými a od juhu strategicky tiež prílišne otvorenými, stavia našej armáde úkoly ťažké a vážne. Sledujeme síce smery sebaobránné, defenzívne, ale práve táto okolnosť dvojnásobne pripadá na váhu, lebo pri obrane vlasti, vlastného štátu ide nielen o záujmy strategické, ale i o každú piad' pôdy, ktorá akoby zo živého tela národa